

Zločiny proti němectví – Rudolf Petlan

Jedním z nařízení říšského protektora, která měla regulovat dění v protektorátu a zamezit narušování veřejného života a hospodářství, bylo nařízení proti sabotážním činům. Německá nacistická justice je uplatňovala i při posuzování činů, které byly projevem nesouhlasu s přítomností a chováním okupantů v okleštěné zemi. Mezi oběťmi tvrdého postupu proti narušitelům soužití mezi Čechy a Němci byl i Rudolf Petlan.

Narodil se 15. března 1892 v Libni a v různých pražských čtvrtích (Troja, Kobylisy, Karlín) strávil téměř celý svůj život. Jeho matka měla zahradnictví a on ji v profesi následoval. Po vypuknutí první světové války musel narukovat. Bojoval v rakousko-uherské armádě v Rusku, kde zakrátko utrpěl zranění. V jeho důsledku zůstal polovičním invalidou a z vojenské služby byl propuštěn. Po návratu do Prahy se v roce 1917 oženil s Boženou Zemanovou. To už spolu měli syna Josefa (1915), po němž následoval Václav (1923). Jako válečný invalida pobíral Petlan penzi a přivydělával si různými pracemi. Nejprve měl trafik, byl ale i obchodním zástupcem a později realitním agentem. Když v roce 1929 získala jeho manželka příslušnou koncesi, provozovali spolu hostinec. Od 30. let 20. století byl držitelem dlouhých i krátkých střelných zbraní, měl zbrojní průkaz. Důvodem k žádosti o něj prý byla příležitostná účast na honcích (jako host), ale zbraň chtěl mít i pro svou osobní bezpečnost. Ve svém okolí se těšil dobré pověsti, ale typická pro něj byla určitá impulzivnost. Z doby před 2. světovou válkou se dochovaly záznamy o různých konfliktech, které měl mj. s muži zákona v uniformách. Když např. dopravní strážník zastavil automobil, který řídil jeho syn, a poukázal na to,

Foto Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv

Rudolf Petlan

že kaligraficky pojatá registrační značka vozu neodpovídá předpisům, Petlan vyběhl z vozu a začal mu nadávat. Tyto incidenty byly obvykle řešeny jako přestupky a vyřízeny byly uložením pokuty.

Starší syn Petlanových Josef se vyučil číšníkem a v roce 1939 se oženil. O rok později se jim s manželkou narodilo první dítě. Jeho mladší bratr Václav v té době studoval na gymnáziu. V prvních válečných letech zřejmě rodina uvažovala o tom, že se z Prahy odstěhuje, protože na jaře 1941 zakou-

pil Rudolf Petlan polovinu hostince v Neškaredicích na Kutnohorsku a zároveň tam požádal o udělení hostinské a výčepní koncese. Jeho manželka ve stejném roce jejich pražský podnik zavřela. Plánovali možná, že budou provozovat nový hostinec a časem jej předají synovi. Na jaře 1942, během stanového práva vyhlášeného po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, však rodinu postihla tragédie, která se navíc odehrála velmi rychle, v horizontu dní nebo spíše hodin. Jo-

sef Petlan byl zatčen a 11. června 1942 ve večerních hodinách na základě rozsudku stanného soudu (Standgericht) v Praze na popravišti v Kobylisích zastřelen. Podle dobového tisku bylo důvodem trestu držení zbraní, což bylo v protektorátu kvůli obavě z ozbrojeného odporu přísně zakázáno. Podle manželky Marie se zapojil do ilegální činnosti a rozšiřování tiskovin.

Rodina se s touto ranou vyrovnávala těžce. Bolest a žal prožíval každý jinak. Božena Petlanová

převzala péči o jediného vnuka po synu Josefovi. Snacha se vrátila ke svým rodičům do Chotýšan, starala se o ně a zároveň hmotně i finančně podporovala pražskou rodinu ve válečném, přídělovém hospodářství. Rudolf Petlan dal svým emocím průchod jiným způsobem. Zřejmě jej ani nenapadlo, jak fatální následky to bude mít.

V pátek 13. listopadu 1942, tedy téměř na den přesně pět měsíců po smrti syna Josefa, se na večer vypravil se svým známým

Tvrdkem do pražského hostince U sv. Havla v Rytiřské ulici. Tam se chvíli bavili, pak ale Petlana zaujala německá uniforma vojáka sedícího u vedlejšího stolu. Byla pro něj symbolem okupačního režimu, který mu ještě navíc vzal i syna. Vstal a vojáka s hezkým českým jménem Smetana udeřil do obličeje se slovy: „Ty německý pse, tys mi zabil syna.“ Voják se napadení nijak zvlášť nebránil, měl rozbité brýle, na jeho obranu však přispěchali přítomní přísluš-

Fernschrift.

22.11. 1443 Je.

+ prag burg kr nr.325 22/11 1415 =

an den
 chef der ordnungspolizei
 44-oberst-gruppenfuehrer d a l u e g e
 b e r l i n =
 =====

am 19. november 1942 wurde der 50-jaehrige protektoratsangehoerige rudolf p e t l a n aus prag, der bereits im jahre 1939 gegen deutsche soldaten beschimpfungen ausgesprochen hatte, damals jedoch nur staatspolizeilich verwarnt war, vom deutschen sondergericht bei dem deutschen landgericht wegen sabotage-verbrechens in verbindung mit koerpERVERLETZUNG und beschimpfung der wehrmacht zum tode, lebenslaenglichen verlust der buergerlichen ehrenrechte und einziehung des vermoegens verurteilt. p e t l a n hatte am 13.11. 1942 im kaffe-haus "st.gallus" in prag den deutschen oberleutnant s m e t a n a ohne grund mit der faust ins gesicht geschlagen und dabei in tschechischer sprache gerufen: "du deutscher hund, du hast meinen sohn erschlagen-".

der sohn des petlan war im juni 1942 standgerichtlich zum tode verurteilt und erschossen worden. oberleutnant smetana hat sich gegen diesen angriff des tschechen nicht gewehrt und steht deswegen vorm kriegsgericht. auf den angriff des petlan sprangen 2 im lokal anwesende 44-maenner hinzu, ueberwaeltigten nach einigen ~~wieder stand~~ widerstand den taeter und sorgten fuer seine festnahme, hierbei aeuszernte petlan: "ihr koennt mich ruhig erschieszen, dasz wird fuer uns die befreiung sein-". das urteil des sondergerichtes beim deutschen landgericht wird nach ablehnung eines gnadengesuches heute nachmittag vollstreckt.

es ist vorgesehen, dasz das urteil und die vollstreckung im gesamten protektorat oeffentlich plakatiert wird ohne jedoch in der preze und im rundfunk erwaeht zu werden.=

82 gez. k l u c k h o h n
 44-hauptsturm-fuehrer+

níci Waffen-SS Berndt a Lustig, kteří po krátké potyčce Petlana zneškodnili a zadrželi. Ten se je údajně pokusil uplatit, aby ho pustili a na celou věc zapomněli, ale oni přivolali německou kriminální policii. Zoufalý Petlan na ně křičel, že ho můžou klidně zastřelit, že to pro ně (myšleno zřejmě jeho rodinu) bude vysvobozením. Když jej hlídka zatkla a legitimovala, volal i na ni: „Klidně mě zastřelte, vy osvoboditelé!“ Ostatní, vesměs čeští návštěvníci hostince se do dění nezapojili, jen přihlíželi, a spíš se snažili co nejrychleji zmizet. Takto je přinejmenším průběh události vylíčen v rozsudku.

Vyšetřování netrvalo dlouho. Již za necelý týden, 19. listopadu 1942, byl Rudolf Petlan postaven před

německý Zvláštní soud (Sondergericht) v Praze. Ten jej ve zkráceném řízení odsoudil na základě nařízení říšského protektora proti sabotážním činům ze dne 26. srpna 1939 a Říšského trestního zákoníku za sabotáž soužití mezi Čechy a Němci, ublížení na těle a spílání německé branné moci (wehrmacht) k trestu smrti a ztrátě občanských práv. Jeho majetek byl zabaven.

V rozsudku se soudci podrobně věnovali vyvrácení Petlanovy obhajoby, že čin spáchal v opilosti. Jako přitěžující okolnost uvedli, že je to jeho obvyklá výmluva a že za podobné chování a výrocky byl už v roce 1939 varován gestapem. Odstrašující charakter tvrdého trestu vyneseného ve zjiřtené době stále doznívající

heydrichiády zdůvodnili obavou z toho, aby Petlanův čin nebyl návodem pro ostatní: „Napadení a nadávání německému důstojníkovi ze strany Čecha je nactiutrhání německého národa, které se hodí k tomu, aby nad rámec jednotlivého případu podpořilo ohrožení politického pořádku v protektorátu. Živly nepřátelsky zaujaté vůči Němcům nacházejí v případech tohoto druhu vhodnou látku ke štvání a podnět k napodobování.“ Soudci jako by očekávali, že přítomní budou německého vojáka bránit, a jejich pasivitu vyložili jako souhlas s tím, co Petlan udělal: „Nečinné, z části dokonce zřetelně protiněmecké chování přítomných českých hostů ukazuje, že tento

Wegen eines am 13. November 1942 begangenen tätlichen Angriffs auf einen deutschen Offizier und Beschimpfung der deutschen Wehrmacht wurde der 50jährige Protektoratsangehörige Rudolf Petlan aus Prag-Karolinenthal, Pibranser Straße 29, vom Sondergericht bei dem Deutschen Landgericht in Prag am 19. November 1942 zum Tode verurteilt und heute hingerichtet.

Prag, den 22. November 1942.

Sondergericht in Prag odsoudil k smrti dne 19. listopadu 1942 50letého příslušníka Protektorátu Rudolfa Petlana z Prahy-Karlína, Příbramská 29, který dne 13. listopadu 1942 násilně napadl německého důstojníka a nadávkami urazil německou říšskou brannou moc.

Odsouzený byl dnes popraven.

Praha, dne 22. listopadu 1942.

Der Oberstaatsanwalt
bei dem Deutschen Landgericht in Prag.

Vyhláška o rozsudku vyneseném nad Rudolfem Petlanem a o jeho popravě, 22. 11. 1942

případ skutečně popsany účinek měl.“ I když rozsudek zdůrazňoval, že Petlan neměl k napadení Smetany, kterého osobně neznal, ani k útoku na německou brannou moc (wehrmacht) žádný důvod, byli si soudci dobře vědomi toho, co za incidentem stálo a v jakém rozpoložení se Petlan nacházel. S otcem, který ztratil syna, však neměli slitování: „(Petlan) je šovinistický Čech, který přes předchozí varování gestapa v roce 1939 udržoval sám v sobě a – jak dokazuje i proces proti jeho synovi v době stanného práva – také v okruhu své rodiny vůli k odporu. Jeho trestné činy se hodí k tomu, aby vyvolávaly narušování veřejného života a soužití Němců a Čechů. (...) Trestný čin obžalovaného, který se projevil jako výbuch neshovinné nenávisti vůči všemu německému, je provokací německví a těžkou plánovanou sabotáží pořádku v Protektorátu Čechy a Morava.“

Stejně rychle, jako byl Rudolf Petlan odsouzen, byl i popraven. Podal sice žádost o milost, ale ta byla obratem zamítnuta. Krátce po vynesení rozsudku byl převezen do Drážďan, kde byl trest smrti již 22. listopadu 1942 v 18.52 vykonán. Jeho ostatky byly uloženy na hřbitově sv. Jana.

Příběh tím ale neskončil, naopak – jméno Rudolfa Petlana se do historie zapsalo ještě jednou. V roce 1946 připravovala vyšetřovací komise ministerstva vnitra v rámci retribučního soudnictví podnět pro veřejného žalobce, resp. trestní oznámení na muže, který se po smrti Reinharda Heydricha stal na déle než rok zastupujícím říšským protektorem v Čechách a na Moravě. Byl jím šéf pořádkové policie (Ordnungspolizei) v Říši Kurt Daluge. Jedním z trestných činů, kterých se měl v protektorátu dopustit, bylo zavinění smrti člověka. Jako důkaz měl posloužit mimo jiné případ Rudolfa Petlana. Daluge totiž v den Petlanovy popravy obdržel dálnopis, v němž byl jako zastupující říšský protektor informo-

Josef Petlan

Foto Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv

ván o celém případě včetně toho, že německý voják Smetana byl za svou reakci na potyčku postaven před válečný soud, o vyneseném trestu smrti, zamítnutí Petlanovy žádosti o milost i o tom, že rozsudek bude vykonán téhož dne odpoledne. Dálnopis uzavírala informace o záměru vyhnout se publicitě v protektorátním rozhlasu a tisku, aby Petlanův čin nebyl návodem pro ostatní, a vylepit pouze výstražné plakáty o vynesení rozsudku a vykonané popravě. Formulace dálnopisu naznačovala, že otevřená v tuto chvíli byla už jen otázka omezené medializace. K návrhu na vynesení trestu smrti se totiž říšský protektor vyjadřoval obvykle už během přípravy obžaloby, tedy ještě před soudním procesem samotným. Daluge na dálnopis, který mu byl přečten po telefonu, reagoval slovem „souhlasím“, což

jeho pobočník zřejmě na základě totožného postupu v předchozích případech poslal dál jako informaci, že zastupující říšský protektor je s vykonáním rozsudku srozuměn.

Proces s Kurtem Daluge byl u Mimořádného lidového soudu v Praze zahájen v říjnu 1946. Jeho výsledky během přípravného řízení ani u soudu nepřinesly žádné nové informace. Daluge se k tomuto obvinění vyjádřil stejně, jako k většině ostatních – na nic si nepamatoval, na případ si už konkrétně nevzpomínal, paraфа byla asi jeho. Důkazy však byly pro soud dostačující. I s přispěním Rudolfa Petlana proto dostal Daluge trest smrti, který byl vykonán 23. října 1946 v Praze.

Magda Veselská

Ústav pro studium totalitních režimů ČR